

LAW

UDC 347.97/99

DOI 10.36074/2663-4139.05.04

ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕПОВАГУ ДО СУДУ І СУДДІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

ORCID ID: 0000-0001-8575-794X

КОНОВАЛОВА Надія Тарасівна

викладач кафедри судоустрою, прокуратури та адвокатури
Львівський університет бізнесу та права

ORCID ID: 0000-0002-9327-0071

ЄСИМОВ Сергій Сергійович

канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ

УКРАЇНА

Анотація.

У статті розкрито особливості правового регулювання юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді) в Україні. Проаналізовано види, порядок та сфери застосування законодавства України про відповідальність за неповагу до суду (судді). При цьому підкреслено, що повага до суду і судді є правовою і соціальною цінністю, яка у сукупності із суспільною довірою є гарантіями ефективності системи правосуддя.

Ключові слова: суд; суддя; судова влада; неповага до суду (судді); судове засідання; учасники судового процесу; юридична відповідальність.

Вступ. Перетворення, які відбуваються в Україні з моменту підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, неминуче впливають на хід судової реформи в країні. У зв'язку з цим, сьогодні істотним завданням держави, суспільства є теоретичне обґрунтування якісно нового рівня регулювання діяльності (роботи) суддів, формулювання системи додаткових гарантій безпеки. У правовій державі забезпечується верховенство закону, непорушність основних прав і свобод людини, охорона інтересів особи, взаємна відповідальність держави та громадян, захист суспільства від свавілля влади. А також – функціонує повноцінна система стримувань і противаг, де значну роль відіграє правосуддя, здатне згладжувати конфлікти. Закон України “Про судоустрій і статус суддів” (від 02.06.2016 р. № 1402-VIII) [1] вказує, що прояв неповаги (явної зневаги) до суду і судді в Україні тягне встановлену законом відповідальність, юридичну.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці з теорії держави і права, конституційного права, адміністративного права, кримінального права та інших галузей права. Сутність юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді)

© Коновалова Н.Т., Єсімов С.С., 2020

© Konovalova N., Yesimov S., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139><https://doi.org/10.36074/2663-4139.05.04>

досліджували такі вчені-юристи та практики, як С. Алфьоров, Н. Бортник, С. Ващенко, В. Гречишнікова, Ю. Калашник, С. Ківалов, Т. Коломоєць, С. Лук'янець, М. Марченко, Л. Остафійчук, Ю. Полянський, І. Русенко, О. Солов'єва, Р. Скриньковський, В. Сухонос, Ю. Фідря, О. Чернецький, Ю. Шемшученко та інші. Водночас, віддаючи належне високому рівню наукових доробок перелічених вище авторів, слід зазначити, що послідовна адаптація національного (українського) законодавства до вимог Європейського Союзу ставить деякі проблеми, що мають абсолютно новий характер і потребують додаткового вивчення в науці адміністративного, кримінального, цивільного права. До таких можна віднести: інституційні характеристики правого регулювання відповідальності на неповагу до суду (судді), обумовленість адаптацією українського законодавства до вимог положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами членами, з іншої сторони. Все це обумовило актуальність і доцільність дослідження у цьому напрямі, що визначило тему та мету.

Мета статті. Метою статті є дослідження видів юридичної відповідальності за неповагу (явну зневагу) до суду і судді за законодавством України.

Результати дослідження. Так, згідно Конституції України [2] судова система покликана здійснювати правосуддя, будучи видом державної діяльності, спрямованою на розгляд і вирішення різних соціальних конфліктів, пов'язаних з дійсним і передбачуваним порушенням норм права і нормативно-правових актів. Судова влада має свою специфіку (особливості). Соціальне призначення судів – забезпечення належного правового режиму в житті суспільства. Здійснюючи правосуддя як носії владних повноважень, суди діють на основі законів, що регламентують їх діяльність. Займаючи особливе становище в державному механізмі, що визначається специфікою умов і порядку діяльності, особливостями виконуваних функцій, суди не входять в іншу систему державних органів. Незважаючи на те, що органи влади приймають закони, відповідно до яких організуються та функціонують суди, їх діяльність носить організаційно-процесуальний характер і здійснюється при строгому дотриманні принципу незалежності суддів та підкорення їх тільки законам.

Незалежність судової влади визначається тим, що при здійсненні правосуддя суди не залежать від органів законодавчої та виконавчої влади. Здійснюючи правосуддя, судова влада (система) потребує державного захисту від неправомірного втручання у виконання своїх функцій (функціональних обов'язків). У зв'язку з цим, важливу роль в охороні правомірної діяльності судової влади відіграють види юридичної відповідальності за неповагу (явну зневагу) до суду (судді), які покликані охороняти нормальне функціонування і авторитет судової влади від неправомірних посягань.

Сутнісні особливості елементів видів юридичної відповідальності за неповагу до суду (склад правопорушення як підстави відповідальності, характер заходів відповідальності та порядок реалізації, підстави звільнення від юридичної

відповідальності) обумовлені процесуальними режимами, які включають не тільки принципи процесуального права, що “пронизують” судову діяльність, але й завдання певного виду судочинства, умови, реалізації прав і обов’язків відповідних суб’єктів. Механізм відповідальності за неповагу до суду (судді) також є елементом процесуального режиму, який впливає на інші елементи юридичного режиму діяльності суду (судді).

Класифікувати юридичну відповідальність за неповагу до суду (судді) слід з таких 4-х підстав: 1) за характером (обсягом) правового регулювання; 2) за суб’єктами відповідальності; 3) за порядком застосування відповідальності; 4) за формою вини. Види юридичної відповідальності, з нашої точки зору, доцільно класифікувати не тільки за галузевим критерієм, тобто розмежовувати види відповідальності в залежності від того, до якої галузі права вони безпосередньо відносяться, а ще й за критерієм характеру правового регулювання, а саме по тому яким чином здійснюється їх регулювання – єдиним галузевим або/чи змішаним (міжгалузевим). З цих позицій, слід виділяти такі 2-ва види юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді): 1) галузеві, що регулюються конкретною галуззю права (конституційну, цивільну, адміністративну, кримінальну, матеріальну, цивільно-процесуальну); 2) змішані види юридичної відповідальності, що регулюються різними галузями права, наприклад, дисциплінарну.

Правова категорія (поняття) “неповага до суду” повинна розглядатися через призму принципу судового керівництва процесом як елемента юридичного режиму. Об’єктом категорії правопорушень “неповага до суду” є відносини, що виникають у зв’язку зі здійсненням судом керівної процесуальної діяльності для реалізації завдань судочинства.

Система видів юридичної відповідальності за неповагу (явну зневагу) до суду (судді) базується на взаємодії всіх форм соціальної відповідальності, розуміння юридичної відповідальності як різновиду соціальної відповідальності, інституту права, з позицій галузевої систематики, відмінностей і ієрархії суб’єктів права. Основи побудови системи видів юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді) як складного соціального утворення включають: 1) визначення місця та ролі досліджуваного явища у співвідношенні з соціальною відповідальністю і її різновидами; 2) створення концептуальних і нормативних механізмів розподілу відповідальності за рівнями, моделями, з урахуванням ієрархії суб’єктів; 3) визначення предмета правового регулювання, співвідношення негативної та позитивної відповідальності з позицій галузевих відмінностей; 4) виділення видів, обсягів.

Юридична відповідальність за неповагу до суду (судді) в Україні є складною системою, що розвивається досить динамічно. Її статична складова представлена просторовим, кількісним об’єднанням незмінних елементів (норми, види, зв’язки), що утворюють систему, які відображаються в галузевій структурі (галузеві види

відповідальності). Динамічна складова – це діяльність суб'єктів публічного права (суддів) щодо процесу реалізації негативної відповідальності.

О. Соловійова [3] зазначає, що застосування примусових заходів і притягнення до відповідальності за неповагу до суду (судді) впливає з покладених на учасників процесу обов'язків (п. 1 ч. 5 ст. 44 Кодексу адміністративного судочинства України (від 06.07.2005 р. № 2747-IV) [4], п. 1 ч. 2 ст. 43 Цивільного процесуального кодексу України (від 18.03.2004 р. № 1618-IV) [5], п. 1 ч. 2 ст. 42 Господарського процесуального кодексу України (від 06.11.1991 р. № 1798-XII) [6]) [1]. Указаний підхід [3] підкреслює, що юридична відповідальність за неповагу до суду (судді) характерна для адміністративного, цивільного, господарського права. Однак, у жодному із зазначених Кодексів України [4, 5, 6] прямо не визначено, що видалення із зали засідань застосовується саме за неповагу до суду (судді), але порушення порядку можна розглядати як прояв неповаги. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (далі – КПК України) [7] також регламентує питання застосування заходів до порушників порядку (ст. 330). На відміну від інших процесуальних законів, КПК України передбачає застосування примусових заходів саме за прояв неповаги (явної зневаги) до суду (судді) [3, 7].

Л. Остафійчук [8] дотримується думки, що неповагу до суду (судді) доцільно розглядати у широкому та вузькому розумінні. В контексті цього, науковець [8, с. 11] до вузького розуміння трактування неповаги (явної зневаги) до суду (судді) відносить такі статті чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення (від 07.12.1984 р. № 8073-X) [9] – 185-3 “Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України”, 185-5 “Перешкоджання явці до суду народного засідателя, присяжного”, 185-6 “Невжиття заходів щодо окремої ухвали суду”, а до широкого розуміння (у цьому аспекті) статті: 376 “Втручання в діяльність судових органів”; 377 “Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного”; 382 “Невиконання судового рішення”; 385 “Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків”; 386 “Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку” Кримінального кодексу України (від 05.04.2001 р. № 2341-III) [10]. З урахуванням цього та враховуючи результати досліджень, зокрема праць [11, 12, 13], тут доцільно підтримати думку Л. Остафійчук [8] про те, що в широкому розумінні під проявом неповаги до суду (судді) можуть розглядатися такі дії учасників судового процесу: 1) відмова від будь-яких свідчень (показань, пояснень) у суді; 2) свідоме надання (давання) явно недостовірних свідчень (відомостей та/або даних) у суді. У такому випадку, враховуючи інформацію [8, 14] суд (суддя) зобов'язаний вжити всі необхідні заходи по притягненню винної особи до кримінальної відповідальності.

Поряд з тим, варто наголосити, що у ст. 6 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (від 02.06.2016 р. № 1402-VIII) [1] зазначено: 1) “Здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Суди здійснюють правосуддя на

основі Конституції і законів України та на засадах верховенства права” (п. 1 ст. 6); 2) “Втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою дискредитації суду або впливу на безсторонність суду, заклики до невиконання судових рішень забороняються і мають наслідком відповідальність, установлену законом” (п. 3 ст. 6) [1].

За результатами аналізу праці [8], враховуючи сучасну юридичну (судову) практику в Україні, з'ясовано, що за збирання і використання інформації (деяких відомостей та/або даних) передбачена юридична відповідальність (дисциплінарна, цивільно-правова, адміністративна чи кримінальна), яка регулюється Законом України “Про інформацію” (від 02.10.1992 р. № 2657-XII) [15] та іншими нормативно-правовими актами України. Водночас тут необхідно також зауважити, що:

1) визначення “вплив на суд або суддів у будь-який спосіб” (у п. 3 ст. 6 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (від 02.06.2016 р. № 1402-VIII) [1]) є досить нечітким, на відміну від трактування ст. 376 “Втручання в діяльність судових органів” Кримінального кодексу України (від 05.04.2001 р. № 2341-III) [10], за що встановлено кримінальну відповідальність;

2) вираз “злісне ухилення” у ст. 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [9] потребує чіткості і конкретизації (з відповідним обґрунтуванням). Наприклад, поняття “злісне ухилення”, мабуть, необхідно використовувати у множині, а не в однині, враховуючи при цьому тлумачення цього терміну (правової категорії) в українських тлумачних та юридичних словниках і т.д. Також недоцільно (у поданій статті КУпАП) зазначати і виокремлювати певний (конкретний) перелік осіб (учасників судового процесу за відповідними ролями) з визначенням розміру та накладення штрафу за правопорушення. Юридична відповідальність, яка закріплена у цій статті КУпАП, на наше переконання, має бути максимально однаковою. З огляду на вищезазначене, тут варто використати таку фразу: “особи, явка яких визнана судом (суддею) обов'язковою”.

В контексті цього важливим є також розгляд практичних питань (головних аспектів) застосування ст. 185-3 КУпАП (прояв неповаги до суду) при здійсненні судочинства. У цьому напрямі є відповідні напрацювання, зокрема у співавторстві з Р. Скриньковським, який стверджує, що авторитетність суду (судової влади), у першу чергу, залежить від кожного окремого судді.

І. Шмарін [11], досліджуючи об'єктивну сторону неповаги до суду як кримінального правопорушення проти правосуддя в Україні, зазначає, що неповага до суду (судді) за умови її криміналізації буде кримінальним правопорушенням проти правосуддя саме з складом (формальним), а відтак, настання деяких негативних наслідків у цьому випадку не буде потребуватися [11, с. 59]. Так, виділяючи судову владу як самостійний об'єкт правової охорони, родовим об'єктом правопорушень, слід визнавати сукупність суспільних відносин, що регулюють:

– процесуальну діяльність суду та забезпечують: а) порядок конституційного провадження; б) порядок кримінального судочинства; в) порядок цивільного судочинства; г) порядок адміністративного судочинства; д) порядок господарського судочинства;

– процесуальну діяльність прокурорів, органів досудового розслідування, що сприяють здійсненню правосуддя; органів і посадових осіб, покликаних виконувати судові акти.

Видовий об'єкт правопорушень щодо неповаги (явної зневаги) до суду (судді) визначає сукупність тих суспільних відносин, які забезпечують певний вид нормальної процесуальної діяльності суду, його авторитет при розгляді та вирішенні справ і матеріалів.

В якості безпосереднього об'єкта правопорушень у сфері здійснення правосуддя виступають конкретні суспільні відносини, що забезпечують певний вид процесуальної діяльності, авторитет судової влади при здійсненні правосуддя. Разом з тим, аналіз правопорушень щодо неповаги до суду (судді) показує, що, посягаючи на суспільні відносини, які забезпечують нормальну процесуальну діяльність і авторитет суду (судової влади), вони одночасно можуть зазіхати на інші суспільні відносини, що забезпечують недоторканність життя, здоров'я, честі, гідності, ділової репутації учасників процесуальної діяльності, їх права та законні інтереси. Тому потерпілими в ряді складів можуть виступати особи, які беруть участь у здійсненні правосуддя або беруть участь у судовому розгляді, їх близькі родичі, родичі та інші особи, з якими у осіб, які відправляють правосуддя, або беруть участь у судовому розгляді, дружні відносини.

Всі спеціальні склади правопорушень можуть бути замінені єдиним складом – “неповагою до суду (судді)”, що є підставою юридичної відповідальності. Неповага до суду – це діяння (у формі дії або бездіяльності) юридичної або фізичної особи (у тому числі посадової особи), яка досягнула віку певного виду відповідальності, здатної віддавати звіт у своїх діях, що виразилося у винному невиконанні обов'язків, встановлених чинним законодавством і законними актами суду, прийнятих у зв'язку із здійсненням керівної процесуальної діяльності у певному виді судочинства.

Реалізація юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді) не перешкоджає практичному застосуванню у певному виді судочинства інших видів юридичної відповідальності – кримінальної, адміністративної, цивільно-правової, дисциплінарної.

Відмінність різних видів юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді) може бути здійснено за: 1) конкретними функціями (відновлення суспільних відносин, попередження вчинення правопорушень, примушування до виконання юридичних обов'язків); 2) особливим (спеціальним) порядком застосування заходів відповідальності, зумовленого похідним характером механізму відповідальності в порівнянні з певною необхідністю реалізації завдань правосуддя в конкретній справі.

В. Заборовський [16] вказує, що аналіз дає можливість зробити висновок про те, що існуючі положення українського законодавства, які регламентують відповідальність за неповагу до суду (судді), вказують на деякі можливі непередбачувані наслідки її практичного застосування. Така непередбачуваність, насамперед, пов'язана з часом, з тим, що в українському законодавстві відсутнє офіційне закріплення поняття “неповага до суду”, а також присутня значна кількість оціночних понять, зокрема “злісне ухилення”, “явна зневага”, “порушення порядку” тощо [16, с. 118].

З позицією автора [16], наведеної вище, не можна погодитися, так як стаття 185-3 “Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України” чинного КУпАП (від 07.12.1984 р. № 8073-Х) дає визначення поняття “неповага до суду” [9]. На підтвердження цього твердження тут можна представити результати попередніх досліджень, приведених у працях [8, 14, 17, 18].

Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судове переслідування, прийняті 8-м (восьмим) Конгресом Організації Об'єднаних Націй (ООН) щодо попередження злочинності та поведіння з правопорушниками (Гавана, Куба, 27 серпня - 7 вересня 1990 р.) [19], зазначають, що з властивих судової влади повноважень забезпечувати належний та упорядкований хід судового провадження впливає право суддів залучати осіб до відповідальності за неповагу до суду (суддів). Заходи, що вживаються судами в рамках процедур про неповагу (явну зневагу) до суду (судді), можна порівняти із здійсненням дисциплінарних повноважень. Вони повинні застосовуватися лише для досягнення їхніх законних цілей, тобто для забезпечення належного та впорядкованого ходу провадження; судді не мають права користуватися цими повноваженнями таким чином, який би міг поставити під сумнів фактичну або видиму неупередженість судді або іншим чином перешкоджати практичному здійсненню прав на справедливий судовий розгляд [19].

Дана міжнародно-правова норма [19] знайшла відображення у ст. 185-3 КУпАП [9]. У 2018 р. було винесено 2551 постанова щодо осіб за вчинення правопорушення передбаченого статтею 185-3 КУпАП [20]. В національній (українській) юридичній літературі (науковій, навчальній, навчально-методичній і довідково-спеціальній) адміністративна відповідальність за неповагу до суду (судді) розглядалась багатьма вченими-юристами та практиками [3, 8, 13, 18, 20].

З огляду на це, Радою суддів України (РАУ) 28 жовтня 2018 р. було схвалено удосконалені практичні Рекомендації щодо притягнення до відповідальності за неповагу до суду (далі – Рекомендації) [21], де досить конкретизовано і вичерпно (ґрунтовно) розглянуто такі аспекти: 1) порушення справи про адміністративне правопорушення; 2) розгляд справи та виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення. Водночас тут доцільно також відмітити, що у практичних Рекомендаціях [21] не розглянуто питання щодо адміністративного арешту.

В контексті цього з'ясовано, що у Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 294, статті 326 Кодексу України про адміністративні правопорушення (від 23 листопада 2018 р. № 10-р/2018) [22] зазначено, що неконституційним є положення статті 326 “Виконання постанови про застосування адміністративного арешту та арешту з утриманням на гауптвахті” КУпАП [9]. Конституційний Суд України вважає, що таке обмеження: 1) не узгоджується з принципом верховенства права; 2) не відповідає таким критеріям: а) розумності; б) пропорційності; в) обґрунтованості; 3) не є суспільно необхідним [22].

Поряд з тим, враховуючи вищезазначене, тут необхідно відмітити, що сьогодні в Україні розгляд судом (суддями) справи про неповагу (явної зневаги) до суду (судді) здійснюється (протокол про адміністративне правопорушення не складається) негайно, що практично не дає підстав для звернення у вищестоящий суд щодо оскарження постанови. У даному випадку не можна не згадати, дуже суттєву причину, яка впливає на стан справ у даній сфері. Справа в тому, що при розгляді справи про неповагу до суду (судді), виявлену будь-яким громадянином, неминуче виникає питання, наскільки та в якій мірі дана поведінка вплинула на хід судового процесу, на можливість суду винести справедливе та законне рішення. Адже в тому випадку, якщо поведінка ніяк не відбилася на даних можливостях, то складу правопорушення за суттю немає. Разом з тим, як відзначають судді, неповага, проявлена до суду (якщо воно виходить за межі одного судового розгляду та формується як окрема справа), ставить під сумнів законність і обґрунтованість судового акту, винесеного в першому випадку. Водночас необхідно зазначити, що правопорушення завдає шкоду судовому процесу, нівелює його виховну роль, не дає можливості суду виконувати функції здійснення правосуддя. Тобто, при виникненні таких випадків судді слід зупинити провадження у справі, написати заяву про правопорушення, для винесення справедливого рішення у першій справі, передати на розгляд іншому, неупередженому судді. В контексті цього з'ясовано, що для запобігання даних складнощів судді часто уникають заявляти про такі правопорушення. Якщо рішення або постанова прийнята після винесення кінцевого рішення у справі, то логічно було б його (рішення) перевіряти на законність і справедливість, щоб уникнути перенесення негативних емоцій в індивідуально-правовий судовий акт.

Висновки. В умовах європейської інтеграції та проведенні судової реформи насущним є питання про незалежність і підняття авторитету суду (судді). У зв'язку з цим, актуальним і важливим є питання про юридичну відповідальність винних осіб за неповагу до суду (судді), що передбачено Законом України “Про судоустрій і статус суддів” (від 02.06.2016 р. № 1402-VIII) [1]. Уникаючи формалізації визначення інституту юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді), відповідальність розглядалася через відповідальну поведінку, правову оцінку, застосування примусу, через обов'язок

щодо дотримання норм і державну реакцію. Розробка загального поняття юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді) дозволяє з'ясувати природу та призначення (функції) даного правового інституту, встановити єдині підстави, умови та принципи застосування норм права, що дає можливість розкрити співвідношення відповідальності з юридичними санкціями, покаранням, державно-правовим примусом, іншими правоохоронними засобами. При дослідженні видів юридичної відповідальності за неповагу до суду (судді) слід виходити з того, що відносини детерміновані публічно-правовою природою держави та незалежністю суду.

Відповідальність за неповагу до суду (судді) передбачена у всіх галузях національного (українського) права. Адміністративна відповідальність за правопорушення щодо неповаги до суду (судді) – це основний вид юридичної відповідальності, що виражається в застосуванні до винних осіб, які вчинили неповагу до суду (судді), адміністративних покарань, в урегульованих нормами адміністративного законодавства процесуальному порядку, як відповідальності, спрямованої на відновлення порушеного порядку судочинства.

Подальший законодавчий розвиток інституту юридичної відповідальності за неповагу до суду необхідно цілеспрямовано погоджувати з галузевими нормами для формування єдиного інституту адміністративної відповідальності, так як спроби виділення галузевої відповідальності за неповагу до суду тягнуть порушення правової сутності даного інституту права.

Повага до суду і судді є правовою і соціальною цінністю, яка у сукупності із суспільною довірою є гарантіями ефективності системи правосуддя.

Подяки. Висловлюємо особливу подяку *Скриньковському Руслану Миколайовичу*, кандидату економічних наук, доценту, професору кафедри економіко-правових дисциплін Львівського університету бізнесу та права, за консультації та цінні поради в процесі написання наукової статті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] *Про судоустрій і статус суддів* (Закон України). № 1402-VIII від 02.06.2016 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589>.
- [2] *Конституція України*: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
- [3] Соловьева, О. (2020). Какие проблемы могут возникнуть с привлечением к ответственности за проявление неуважения к суду. *Закон і бізнес*. 28.12-10.01.2020. Вилучено з https://zib.com.ua/ru/140717-kakie_problemi_mogut_vozniknut_s_privlecheniem_k_otvetstvenn.html.
- [4] *Кодекс адміністративного судочинства* України. № 2747-IV від 06.07.2005 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
- [5] *Цивільний процесуальний кодекс України*. № 1618-IV від 18.03.2004 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
- [6] *Господарський процесуальний кодекс України*. № 1798-XII від 06.11.1991 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

- [7] *Кримінальний процесуальний кодекс України*. № 4651-VI від 13.04.2012 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
- [8] Остафійчук, Л. А. (2015). *Юридична відповідальність за неповагу до суду* (автореферат дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 – Судуострій; прокуратура та адвокатура). Національний університет “Одеська юридична академія”. Одеса (20 с.). Вилучено з <http://hdl.handle.net/11300/3226>.
- [9] *Кодекс України про адміністративні правопорушення*. № 8073-X від 07.12.1984 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
- [10] *Кримінальний кодекс України*. № 2341-III від 05.04.2001 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
- [11] Шмарін, І. О. (2016). Об’єктивна сторона неповаги до суду як кримінального правопорушення проти правосуддя в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія юридична*, (1(4)), 51–59. Вилучено з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_1%284%29__16.
- [12] Шмарін, І. О. (2014). Соціально-правові підстави криміналізації неповаги до суду як злочину проти правосуддя в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*, (71), 434–443. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_71_67.
- [13] Шмарін, І. О. (2017). *Неповага до суду: проблеми криміналізації* (автореферат дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. – Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право). Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро (16 с.). Вилучено з <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/k2/auto/2/1.pdf>.
- [14] Коновалова, Н. Т. (2019). Притягнення до відповідальності за прояв неповаги до суду: право чи обов’язок судді в Україні? *Актуальні проблеми сучасної науки: збірник тез наукових праць XLV Міжнародної науково-практичної конференції* (Харків – Відень – Берлін – Астана, 28.11.2019 р.). Міжнародний науковий центр розвитку науки і технологій (с. 35–39).
- [15] *Про інформацію* (Закон України). № 2657-XII від 02.10.1992 р. (із змінами та доповненнями). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
- [16] Заборовский, В. В. (2016). Правовая сущность ответственности адвоката за проявление неуважения к суду по законодательству Украины. *Сибирский юридический вестник*, (3(74)), 115–119. Вилучено з <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15592>.
- [17] Лученко, Д. В., & Крестьянинов, О. О. (2015). *Прояв неповаги до суду: проблематика застосування господарськими судами заходів адміністративної відповідальності*: науково-практ. посібник. Асоціація фахівців адміністративного права. Х.: Юрайт (96 с.). Вилучено з <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10671>.
- [18] Коновалова, Н. Т. (2019). Сутність і змістовні властивості поняття “неповага до суду (судді)”: теоретико-правові та практичні аспекти. *Міжнародний науковий журнал “Інтернаука”. Серія: “Юридичні науки”*, (8(22)), 121–130.
- [19] *Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судове переслідування* (Прийнято восьмим Конгресом Організації Об’єднаних Націй щодо попередження злочинності та поведіння з правопорушниками, Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 року). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_859.
- [20] Зозуля, Н. (2018). Неповага до суду: вимоги закону і практика. *Українське право*. 03.12.2018. Вилучено з https://ukrainepravo.com/judicial_truth/divine_law/nepovaga-do-sudu-vymogy-zakonu-i-praktyka/.
- [21] *Рекомендації щодо притягнення до відповідальності за неповагу до суду* (Додаток до Рішення Ради суддів України від 04.11.2016 р. № 74 із змінами, внесеними згідно з Рішенням Ради суддів України від 26.10.2018 р. № 62). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/vr074414-16>.
- [22] *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 294, статті 326 Кодексу України про адміністративні правопорушення*. № 10-р/2018 від 23 листопада 2018 р. Справа № 1-12/2018(3911/15). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-18>.

TYPES OF LEGAL LIABILITY FOR CONTEMPT OF COURT AND JUDGE IN ACCORDANCE WITH LEGISLATION OF UKRAINE

KONOVALOVA N., *Lecturer at the Department of Judiciary, Prosecution and Advocacy*
Lviv University of Business and Law

YESIMOV S., *Ph.D. (Juridical Sciences), Associate Professor at the Department of Administrative-Legal Disciplines*
Lviv State University of Internal Affairs

UKRAINE

Abstract. The article describes the features of legal regulation of legal liability for contempt of court (judge) in Ukraine. The types, procedure and scope of application of the legislation of Ukraine on liability for contempt of court (judge) are analyzed. It is emphasized that respect for court and judge is a legal and social value, which together with public confidence are the guarantees of the efficiency of the justice system.

Keywords: *court; judge; judicial power; contempt of court (judge); court session; participants of litigation; legal responsibility.*

